

Kitaaba Daani'el - Lakkoofsa Torbaatamii Sadii

Walbira Seenaa Walfakkaataa Mul'isuun: Gowwoomsaa Yerobiyaamii fi Qormaata Amantii Sochii Adventistii

Jeff Pippenger
2024-02-06

Mootummoonni kaabaa fi kibbaa waggoota kumaa lamaa dhibba shanii fi digdamaaf dheekkamsa Waaqayyoo jala keessatti bittinnaa'an; kunis kakuu diigame Lewwoota digdamii shanii fi digdamii ja'a keessatti ibsame guutuu isaatiin raawwatame. Waggoonni afurtamii jaha xumura dheekkamsa jalqabaa fi kan isa dhumaa gidduu jiran, mootummoota lamaan sana bara 1844 mootummaa tokkootti, jechuunis mootummaa Israa'el ammayyaa hafuuraa tokkootti walitti qabamuu isaanii bakka bu'an. Walitti qabamuun saboota lamaan sanaa ulee lama Hisqi'eel walitti maketti fi seenaa Eliyaas keessatti dubartiin abbaan manaa isaanii du'e Zaarephaat walitti qabde ulee lamaadhaan bakka bu'ame. Onkoloolessa 22, 1844 irratti seenaa raajii mootummoota kaabaa fi kibbaa xumurame; akkas gochuudhaanis seenaa jalqaba mootummoota lamaan sanaa irra deebi'e.

Yerobo'am namoonni isaa gara Yihudaatti imaluudhaan Yerusaalem keessatti iddoo qulqulluu sana keessatti Waaqayyoon akka hin waaqeffanne ittisuuf, mootummaa kaabaa keessatti sirna waaqeffannaa sobaa tokko hundeesse.

Yerobiyaam garaa isaa keessatti, "Amma mootummaa mana Daawititti deebi'a; yoo sabni kun mana Waaqayyoo Yerusaalemitti aarsaa dhi'eessuuf ol ba'e, garaan saba kanaa deebi'ee gara gooftaa isaanii Rehoobo'am mooticha Yihuudaatti ni garagara; isaanis na ajjeesani gara Rehoobo'am mooticha Yihuudaatti ni deebi'u" jedhe. Kanaafis mootichi mari'atee jabbilee warqee lama tolchee, "Yerusaalemitti ol ba'uun isiniif baay'ee dha; ila, yaa Israa'el, kunoo waaqolii kee warri biyya Gibxii keessaa si baasani" jedheen. Inni tokko Beet'eeli keessa kaa'e; isa kaan immoo Daan keessa kaa'e. Wanti kunis cubbuu ta'e; sabni sun isa tokko duratti sagaduuf hamma Daanitti ni deema ture. Innis mana iddoo ol ka'oo tolche; ilmaan Lewwii keessaa kan hin ta'in namoota saba keessaa gadi aanaa ta'an irraa luboota godhe. Yerobiyaamis ji'a saddeettaffaatti, guyyaa kudha shanaffaatti, akkuma ayyaana Yihuudaa keessa jiruutti ayyaana tokko qopheessee, iddoo aarsaatti aarsaa dhi'eesse. Beet'eel keessattis akkasuma godhe; jabbilee inni tolcheef aarsaa dhi'eessaa ture; Beet'eel keessattis luboota iddoowwan ol ka'oo inni tolche kaa'e. Akkasitti iddoo aarsaa inni Beet'eel keessatti tolche irratti, ji'a saddeettaffaa, jechuunis ji'a garaa ofii isaatii keessaa yaade keessatti, guyyaa kudha shanaffaatti aarsaa dhi'eesse; ilmaan Israa'eliifis ayyaana qopheessee; iddoo aarsaa irrattis aarsaa dhi'eesee ixaana aarse. 1 Mootota 12:26–33.

Sirni waaqeffannaa isaa Kaatolikizimii (waaqeffannaa ormootaa) fakkeessa ture; sababni isaas akkuma fincilaa Aaron, bifa bineensichaafii kan bineensichaa dhaabe. Fakkiiwwan jabbilee lamaan warqee irraa hojjetaman; kunis Baabilonii agarsiisa. Fakkiiwwan sun waaqolii Gibxii irratti qulqulleffaman; isaanis akkuma Aaron isaan moggaaseen, "waaqolii biyya Gibxii keessaa isaan baasan" jedhanii beekaman. Magaalota lama keessatti iddoo aarsaa lama ijaare; isaanis yeroo

walitti ilaalaman walitti makama waldaa (Beetel) fi mootummaa (Daan) bakka bu’u. Iddoowwan aarsaa sun fakkeenya sobaa iddoo aarsaa dhugaa, jechuunis Kiristoos, ti; akkuma Kaatolikizimiin bakka bu’aa lafa irraa kan Kiristoos ta’uu ofiin jedhu. Innis lubummaa manca’e kaase; akkuma luboonni Kaatolikizimii ta’an sana. Tajaajila waaqeffannaa isaatiif guyyaa tokko filate; inni immoo guyyoota ayyaanota Waaqayyoo keessaa isa dhugaa kamiyyuu irraa addatti adda ture; kanaan wal mormii guyyaa waaqeffannaa dhugaa fi sobaa gidduu jiru bakka bu’a.

Yeroo inni sirna waaqeffannaa sobaa isaa hundeessutti, Waaqayyoo sirna waaqeffannaa sobaa inni fakkeessee dhaabe kana ifachuu fi adabuuf raajii tokko Yihudaadhaa erge.

Kunoo, namichi Waaqayyoo tokko dubbii Waaqayyootiin Yihuudaadhaa gara Beetel dhufe; Yerobi’aamis ixaana aarsuuf iddoo aarsaatti dhaabatee ture. Innis dubbii Waaqayyootiin iddoo aarsaa sana irratti iyee akkana jedhe: Yaa iddoo aarsaa, iddoo aarsaa, Waaqayyoo akkana jedha; kunoo, mucaan tokko mana Daawititti ni dhalata, maqaan isaas Yoosiyaas; innis si irratti luboota iddoowwan olka’oo kan si irratti ixaana aarsan ni aarsa, lafeen namootaas si irratti ni gubamu. Innis guyyaa sana mallattoo tokko kenne; akkana jedhees, Mallattoon Waaqayyoo dubbate kana; kunoo, iddoo aarsaa ni caccaba, daaraan isa irra jiru immoo ni dhangala’a. 1 Mootota 13:1–3.

Raajichi Yihudaa keessaa raajiin tokko dhaloota mootummaa Yoosiyaas gara fuulduraatti ta’u adda baasuudhaan raajii sadii dubbate. Inni akka Yoosiyaas luboota hamoo iddoo aarsaa sobaa sana irratti tajaajilan ajjeesu, akkasumas akka inni lafee namootaa iddoo aarsaa sanauma irratti gubu dursee dubbate. Akkasumas mallattoo tokko Yerobiyaamitti kenne; innis akka iddoon aarsaa Yerobiyaam caccabee banamuufi daaraan isaa gad dhangala’u adda baase. Wantoonni kun hundinuu akka Dubbii Waaqayyoo ta’anii raawwataman; garuu Yerobiyaam yeroo labsii raajicha dhaga’e aaree raajicha irratti tarkaanfachuuf yaale; ta’us Waaqayyoo to’annoo keessa ture.

Yommuu mootichi Yerobiyaam dubbii nama Waaqayyoo isa Beet’el keessatti iddoo aarsaatti irratti iyee sana dhaga’e, harka isaa iddoo aarsaa irraa diriirsee, “Isa qabaa” jedhe. Harki inni isatti irratti diriirsee sunis goge; kanaafis deebisee ofitti galchuu hin dandeenye. Akkasumas iddoon aarsaas ni cabee, daaraanis iddoo aarsaa irraa ni dhangala’e; akkuma mallattoo nama Waaqayyoo dubbiin Waaqayyootiin kenne sanaatti. 1 Mootota 13:4, 5.

Mallattoonichi sun battalumatti raawwatame, harki Yerobi’aam immoo ni gogee hojii dadhabe.

Akkasumas mootichaa namicha Waaqayyoo sanaan, “Amma fuula Waaqayyoo gooftaa keetii kadhaddhu; harki koo akka deebi’ee naa fayyuufis naa kadhaddhu” jedhe. Namichi Waaqayyoo sunis Waaqayyoon kadhate; harki mootichaas deebi’ee isaaf fayyee akkuma duraan ture ta’e. Mootichis namicha Waaqayyootiin, “Gara mana koo koottu; of jabeeffadhu; anis gatii siif nan kenna” jedhe. Namichi Waaqayyoo sun garuu mootichaan, “Ati yoo walakkaa mootummaa kee illee naa kennite, ani si wajjin hin seenu; iddoo kanaattis buddeena hin nyaadhu, bishaanis hin dhugu; sababiin isaas, dubbiin Waaqayyoo akkanatti na ajajeera: ‘Buddeena hin nyaatin, bishaanis hin dhugin, karaa itti dhufte sanatti deebi’ii hin deemin’ jedhee. Kanaaf inni karaa biraatiin deeme; karaa itti gara Beet’el dhufe sanaanis hin deebine. 1 Mootota 13:6–10.

Yesus yeroo hunda dhuma wantaa tokkoo jalqaba wantaa tokkootiin ibsa; jalqabni mootummaa kaabaa fi mootummaa kibbaa Israa'el durii dhugaa sanaas seenaa keessatti bakka uleen lama ulee tokko ta'anii walitti makamanii xumuramu, kunis saba Israa'el ammayyaa hafuuraa bakka bu'a.

Seenaa keessatti uleen lama walitti makaman sana, adeemsi qormaataa sadarkaa sadii qabu yeroo dhuma keessatti bara 1798tti jalqabame. Uleen lamaan (mootummoonni) lamaan iyyuu, booquu Hafuura Qulqulluu kan Iyyannoo Halkan Walakkaa keessatti dhufu sana dura dursee walitti qabamaa turan. Gaddisa jalqabaa kan birraa bara 1844tti, Pirootestaantoonni adeemsa qormaataa sana kufanii intallan Kaatoolikii ta'an; kanaanis akkuma Yerobi'aamiin fakkeenyaan agarsiifamee turetti, sirna waaqeffannaa sobaa eebbifamuu isaa irra deebi'anii jalqaban.

Foormaasinnii Pirootestaantii hojii Waaqni akka waldaan gammoojjii keessa jirtu keessaa amantii sobaa, duudhaa fi aadaa waldaa Roomaa irraa baatuuf raawwate ture. Yeroo Maartiin Luutheer irraa eegalee dhugaan baay'een baay'achaa mul'ifamaa dhufee, sagaagaltuun Xiirros waan biraa osoo hin ta'in sirna waaqeffannaa warra ormaa kan mul'ata Kiristiyaanummaa sobaa jalatti haguugame ta'uu ishee adda baase. Kaayyoon Gooftaa saba isaa booji'amee jiru dukkana keessaa baasuu ture; akkuma yeroo sabni Isaa Gibxii keessatti garboota turanitti godhe. Inni garbummaa Gibxii keessaa isaan baasee seera Isaa isaaniif kennuuf. Pirootestaantoonni ifa dabalaa deemu kan beekumsa bara 1798 keessatti hiikame duukaa bu'uu diduun isaanii, bara 1844 keessatti seera fi hojii mana qulqullummaa dhugaa kan Kiristoos beekuu isaanii dhowwe.

Ergaan isaanii ergaa sa'aatii murtii diduun isaanii intallan waldaa Roomaa ta'uu isaanii agarsiise; isaanis achumaan sirna waaqeffannaa sobaa jedhu kan keessatti Caaffatoota Qulqulluu keessatti raajii sobaa jechuun beekamu, jechuunis Pirootestaantummaa gantummaa, dhaaban. Warri Millerii amanamoon warri gaafa Onkoloolessa 22, 1844 amantiidhaan gara mana qulqullummaa seenan ifa ergamaa sadaffaa fudhatanii, sirna waaqeffannaa sobaa kan Pirootestaantii ofiin jedhu garuu duudhaa jalqabaa warraaqsa waaqeffannaa ornummaa, jechuunis waaqeffannaa aduu, cimsanii qabatu sana irratti ifaajee dhiheessan. Raajiin Yihudaa irraa dhufe Adevantizimii Millerii kan ergaa ergamaa sadaffaa isa Onkoloolessa 22, 1844 ga'e beekke fi dhiheesse fakkeesse.

Yerobo'aam raajichi tokko raajichi gara mana isaa dhufee of haaromsu akka gaafate yeroo ittiin walitti dhufe, raajichi qajeelfamoota addaa Gooftaa irraa isaaf kenname ibse. Ajajni sunis Adventizimii Millerootaaf kennamee ture. Ajajni sun karaa isaan itti dhufanitti akka hin deebine ture; Adventizimiin Millerootaas waldoota Pirootestaantii keessaa ba'anii turan. Isaanis gaddisiisa jalqabaa bara 1844 keessa yeroo birraa keessatti Pirootestaantota irraa addaan baafamanii turan; Ermiyaasis qajeelfamoota walfakkaatan kan raajicha Yihudaa sanaaf kenname turan irratti fakkeenya ni kenna.

Dubbiin kee argaman; anis isaan nyaadhe; dubbii kees anaaf gammachuu fi ilillee garaa koo ta'e; yaa Waaqayyo Gooftaa maccaa humnootaa, ani maqaa keetiin waamameeraatii. Ani walga'ii qoositoootaa keessa hin teenye, hin gammannes; harka keetiif jedhee kophaa koo nan taa'e; ati dheekkamsaanaan na guutteettaatii. Maaliif dhukkubni koo yeroo hundumaa jiraata, madaan koos fayyuu didee hin fayyine? Ati anaaf guutummaatti akka sobduu, akka bishaan gogu taataa ree? Kanaafuu Waaqayyo akkana jedha, Yoo ati deebi'te, anis si deebisee nan dhaaba, atis fuula koo dura ni dhaabbatta; yoo ati wanta qaalii ta'e wanta xuraa'aa keessaa

baafte, akka afaan koo in taata; isaan gara keetti haa deebi'an; ati garuu gara isaanii hin deebi'in. Anis saba kanaaf si dallaa sibiila diimaa cimaa godha; isaan sitti in lolu, garuu sitti hin mo'an; ani si oolchuufii si baasuuf sii wajjinan jiraatii, jedhu Waaqayyo. Anis harka warra hamootaa keessaa si nan baasa, harka warra sodaachisoo keessaa si nan furas. Ermiyaas 15:16–21.

Yeroo raawwatamuun raajii yeroo kan lammaffaa Woe, jechuunis Hagayya 11, 1840, ergamaan jabaan Mul'ata boqonnaa kudhanii keessatti argamu kitaaba xinnaa harka isaa keessatti banamee qabatee bu'e; Yohaannis immoo dhaqee kitaaba sana fudhatee akka nyaatu itti himame. Ermiyaas namoota yeroo seenaa sanaa keessatti kitaaba xinnaa sana nyaatan bakka bu'a; dubbiin sunis akka dammaa mi'aawaa ture, sababiin isaas inni "gammachuu fi ilillee garaa" isaa ture. Garuu "harka" Waaqayyoo irraa kan ka'e Ermiyaas "dheekkamsaan" "guutame"; inni "madaa'e," "dhukkuba bara baraa" keessas ture. "Harka" Waaqayyoo irraa kan ka'e Ermiyaas, Waaqayyo Ermiyaasitti "akka sobduu tokkootti," fi akka "bishaan hin milkoofneetti" ta'ee jira jedhee yaade. Gooftaan dogoggora lakkoofsota chaartii 1843 keessaa muraasa irratti "harka" isaa qabee ture.

Ermiyaan abdiijalqabaa Miilerootaa bakka bu'a, yeroo mul'anni Habaaquuq turutti. Warra Ermiyaan bakka bu'eef, ergaan akka "bokkaa"tti ibsame sun kufee fakkaate. Garuu Habaaquuq, "mul'anni sun yeroo murtaa'eef ammas jira; dhuma irratti ni dubbata, sobas hin ta'u; yoo ture illee isa eegi; inni dhugumaan ni dhufa, hin turus" jedhee ture. Ermiyaan Waaqayyo sobee yaadee, ergaan (bokkaan) kufee akka ta'e yaade; garuu inni tures malee hin kufne.

Sana booddee Waaqayyos Ermiyaasiin akkana jedhee ajaje: "Ati yoo deebi'te, anis si deebisee nan fida; ati fuula koo dura ni dhaabbatta; yoo ati isa gatii guddaa qabu isa gad irraa baasite, akka afaan koo taata; isaan gara keetti haa deebi'an; ati garuu gara isaanii hin deebi'in." Achi booddee abdiijalqabaa kutannaa sanaa keessatti Ermiyaas saba Waaqayyoo warra tajaajila Gooftaa duraanitti deebi'uu fi abdiijalqabaa kutannaa yeroo ergaan sun kufee fakkaatetti uumame of irraa haquu qaban bakka bu'a. Ermiyaas yoo ulaagaalee murtaa'an sana guute, Waaqayyo afaan dubbataa Isaa akka ta'u isaaf ni eyyama.

Caalaatti barumsa keenyaaf yeroo ammaa kana keessatti isa caalaa barbaachisaa ta'e, waan Waaqayyo waa'ee "walga'ii qoositootaa" kan abdiijalqabaa kutannaa isaa irratti "gammadaa" turan ilaalchisee Ermiyaasiinitti dubbate dha. Inni, qoositoonni sun gara Ermiyaasitti deebi'uu akka danda'an, garuu inni matumaa gara isaanii deebi'uu akka hin qabne Ermiyaasiinitti hime. Ermiyaas warra Protestaantota, warra yeroo sana gara marfamuu Kaatoolikummaa deebi'uu filatanii intallan Baabilon, raajota sobaa Ba'al fi Ashtaarot ta'an sana dura dhaabatan bakka bu'e. Ermiyaas raajii Yihuudaa isa sarara raajii keessatti bakka walfakkaatu sanatti jalqaba mootummaa kaabaa irratti sirna waaqeffannaa sobaa Yerobi'aam ifatee komate bakka bu'e; kanaanis dhuma seenaa mootummaa kaabaa irratti sirna waaqeffannaa sobaa fakkii Kaatoolikummaa ta'e tokkoo seensifamuu agarsiise. Yommuu Yerobi'aam waliigaltee dhaabuuf dhiheesse, raajiin sun Yerobi'aamitti akka hin nyaanne, akka hin dhugne, yookaan karaa inni itti dhufe sanaan akka hin deebine itti hime.

Achiis Waaqaa sanaan, "Gara mana koo kottu, of haaromsadhu; anis gatii siif nan kenna" jedhe. Namichis Waaqaa mootichaanaan, "Ati yoo walakkaa mana keetii illee naa kennite, ani

si wajjin ol hin seenu; iddoo kanaattis buddeena hin nyaadhu yookaan bishaan hin dhugu; sababiin isaas dubbii Waaqayyootiin akkanatti natti ajajameera: ‘Buddeena hin nyaatin, bishaanis hin dhugin, karaa itti dhufte sanaanis deebi’ii hin galu’ jedhee.” 1 Mootota 13:7–9.

Ibsi raajii Yihudaa seenaan Eliyaas keessatti hojii raajota sobaa Ba’aalii fi Ashteroot wajjin wal simata. Dhugumatti, seenaa Miileroototaa seenaa Eliyaasii dha; Miiler Eliyaas tureetii. Seenicha Eliyaas keessatti, raajonni Ba’aalii fi Ashteroot shubbisa gowwoomsaa raawwatan; kunis yeroo ibiddi Waaqa irraa bu’ee aarsaa Eliyaas nyaatetti gowwummaa ta’uun ifa ba’e; kanaanis seenaa Miileroototaa keessatti iyya halkan keessaa keessatti dhangala’iinsa Hafuura Qulqulluu fakkeenyaan agarsiise. Walitti bu’iinsi seenaa sanaa walitti bu’iinsa Eliyaas isa lammaffaa kan ture, Yohannis Cuuphaadha; kunis yeroo intalli Herodiyaadis (Saalomeen) shubbisa gowwoomsaa raawwattetti ta’e. Herodiyaadis Iizaabeliin fakkeeffamte; Iizaabel immoo mallattoo waldaa Kaatolikii ti.

Bara 1844 keessatti waldoonni Pirootestaantii Saalomii, intala Herodiyaas (Iizeebel) ta’an. Shubbisa gowwoomsaa keessatti Herod mootummaa isaa keessaa walakkaa waadaa galeef, kanaas guyyaa dhaloota isaa irratti godhe; kanaanis guyyoota dhuma keessatti mootota kudhan, warra Ahaabidhaan fakkeenfaman (mootii mootummaa kaabaa kudhan sanaa), mootummaa isaani paaphaasummaadhaaf (Iizeebel) kennuuf walii galan argisiisa. “Mootummaa kee keessaa walakkaa kennuu” jechuun mallattoo konfedereeshinii ti; raajichi Yihudaa irraa dhufes Yerobi’aamitti ifatti ibsaa ture akka inni mootummaa gantuu wajjin yeroo kamiyyuu michooma hin ijaarranne yookaan sirna waaqeffannaa sobaa isaa hin deeggarre.

Kunis waan Waaqayyo Yeremiyaasiinis dubbate yeroo inni “walga’ii qoosaa namootaa” (Pirotestaantizimii gantuu) gara Yeremiyaasitti deebi’uu akka danda’u, garuu Yeremiyaas gara isaaniitti matumaa deebi’uu akka hin qabne, yookaan karaa inni itti dhufe sanaa akka hin deebine jedhetti. Haa ta’u malee, raajiin Yihudaa sun waanuma sana godhe; hojii isaaf kenname xumuruun isaa dura—gara Yihudaatti deebi’uu isaa dura—raajii sobduu fi kijibaan gowwoome.

Ammas raajichi dulloomtichi tokko Beetel keessa jiraachaa ture; ilmaan isaas dhufanii hojiiwwan namichi Waaqaa gaafas Beetel keessatti hojjete hundumaa isaaf himan; dubbiiwwan inni mootichaatti dubbates abbaa isaaniitti ni himan. Abbaan isaani immoo, “Karaa kamiin deeme?” jedheen isaan gaafate. Ilmaan isaa namichi Waaqaa inni Yihudaadhaa dhufe karaa kamiin akka deeme arganii turan. Innis ilmaan isaatiin, “Harree naaf qopheessaa” jedhe. Isaanis harree isaaf qopheessan; innis irra taa’ee yaabee, namicha Waaqaa duukaa bu’e; muka qilxuu tokko jala taa’ee utuu jiruus isa argate. Innis, “Ati namicha Waaqaa isa Yihudaadhaa dhufe sanaa?” jedheen isa gaafate. Innis, “Eeyyee, anuma” jedhe. Achi irratti inni, “Gara mana koo kottu, buddeenas nyaadhu” jedheen isa waame. Inni garuu, “Ani si wajjin deebi’ee dhufuu hin danda’u, si wajjinis ol seenee hin galu; iddoo kanaattis si wajjin buddeena hin nyaadhu, bishaanis hin dhugu. Sababiin isaa dubbii Waaqayyootiin akkana naan jedhameera: ‘Achitti buddeena hin nyaatin, bishaanis hin dhugin; karaa ati itti dhufte sanaanis hin deebi’in’ ” jedheen deebise. Inni immoo, “Aniis akka keetti raajiidha; ergamaan Waaqayyoo immoo dubbii Waaqayyootiin akkana naan jedhe: ‘Inni buddeena akka nyaatuu fi bishaan akka dhuguuf gara mana keetiitti isa deebisi’ ” jedheen isaaf jedhe. Garuu inni soba isa irratti dubbate. Kanaafuu innis isaa wajjin deebi’ee mana isaa keessatti buddeena ni nyaate,

bishaanis ni dhuge. Yommuu isaan maaddii irra taa'anii turanitti, dubbiin Waaqayyoo gara raajicha isa deebisee fide sanaa dhufe. Innis namicha Waaqaa isa Yihudaadhaa dhufetti sagalee guddaadhaan akkana jedhee waame: "Waaqayyo akkana jedha: Ati afaan Waaqayyoo diddee, ajaja Waaqayyo Waaqni kee siif kenne hin eegne; garuu deebitee dhuftee, iddoo Waaqayyo sitti, 'Achitti buddeena hin nyaatin, bishaanis hin dhugin' jedhetti buddeena nyaattee bishaan dhugde; kanaafuu reeffi kee gara awwaala abbootii keetii hin dhufu."

Ergaa inni buddeen nyaatee, erga dhugees booddee, nama sanaaf jechuunis raajicha inni deebisee fideef harree isaa fe'achiise. Inni immoo yeroo deemu, leenci tokko karaa irratti isa argatee isa ajjeese; reeffi isaas karaa irratti gatamee ture, harreenis isa bira dhaabatee ture, leencichis akkasuma reeffa sana bira dhaabatee ture. Kunoo, namoonni achiin darban reeffi karaa irratti gatamee jiru sana, leencichi immoo reeffa sana bira dhaabatee jiru argan; isaanis gara magaalaa raajichi dulloome sun keessa jiraatutti dhufanii oduu kana himan. Raajichi isa karaa irraa deebisee fide sunis yeroo waan kana dhaga'e, "Kun nama Waaqayyoo ti; inni dubbii Waaqayyootiif ajajamuu dide; kanaaf Waaqayyo akka dubbii isaa isaatti, isaaf dubbate sanaa wajjin wal simuuf, leencichaaf dabarsee kenne; leencichis isa cicciree ajjeese" jedhe. Innis ilmaan isaatti dubbatee, "Harree naa fe'achiisaa" jedhe. Isaanis isaaf fe'achiisan. Innis dhaqee reeffi isaa karaa irratti gatamee jiru, harreenii fi leencichi immoo reeffa sana bira dhaabatani jiran argate; leencichi reeffa sana hin nyaanne, harree sanas hin ciccirre. Raajichis reeffa nama Waaqayyoo sana kaasee harree irra kaa'ee deebisee fide; raajichi dulloome sunis isaaf boo'uu fi isa awwaaluuf gara magaalatti dhufe. Innis reeffa isaa keessatti boolla awwaalchaa mataa isaa keessa kaa'e; isaanis isa irratti boo'anii, "Yaa obboleessa koo!" jedhan. Erga inni isa awwalee booddee, ilmaan isaatti dubbatee, "Yeroo ani du'u, iddoo awwaalchaa namni Waaqayyoo keessatti awwaalame sana keessatti na awwaalaa; lafee koo cina lafee isaa kaa'aa. Sababii dubbii inni dubbii Waaqayyootiin iddoo aarsaa Beet'elitti argamu irratti, akkasumas manneen iddoo sagadaa olka'oo magaalalee Samaariyaa keessa jiran hundumaa irratti labsaa ture sun, dhugumaan ni raawwatama" jedhe. 1 Mootota 13:11–32.

Barumsa kana barruu itti aanu keessatti ni itti fufna.

"Yeroo humni Waaqayyoo dhugaan maal akka ta'e irratti dhugaa ba'u, dhugaan sun bara baraan akka dhugaatti dhaabbachuu qaba. Yaadota boodaa ifa Waaqayyo kenne faallessan fudhatamuun hin danda'amu. Namoonni ka'anii hiika Macaafa Qulqulluu isaanii biratti dhugaa ta'e qaban ni jiraatu, garuu inni sun dhugaa miti. Dhugaa yeroo kanaaf ta'u Waaqayyo akka bu'uura amantii keenyaatti nuu kenneera. Inni ofii isaatii dhugaan maal akka ta'e nu barsiiseera. Namni tokko ni ka'a; achiis kan biraan immoo ifa haaraa jedhuun ni ka'a; ifni sun garuu ifa Waaqayyo agarsiisummaa Hafuura isaa Qulqulluu jalatti kenne faallessa. Namoonni muraasni yeroo ammaa iyyuu lubbuun jiran, muuxannoo dhugaan kun hundeeffamu keessatti argame keessa darbanii jiru. Waaqayyo gaarummaadhaan lubbuu isaanii oolcheera; isaanis akkuma Yohaannis ergamaan hamma xumura jireenya isaatti muuxannoo keessa darbe irra deebi'anii dubbatuutti, muuxannoo isaan keessa darbanii jiran irra deebi'anii, irra deebi'anii hamma xumura jireenya isaanii dubbatu. Warri alaabaa baatan kan du'aan kufan immoo maxxansa irra deebi'amee ba'u hojii isaanii irraa ni dubbatu. Ani akka kanaan sagaleen isaanii dhaga'amu nan barsiifameera. Isaan dhugaan yeroo kanaaf ta'e maal akka of keessatti qabatu irratti dhugaa ba'uu qabu."

“Nuyi dubbii warra ergaa qabxiilee addaa amantii keenyaan wal mormu fidee dhufan irraa fudhachuu hin qabnu. Isaan walitti tuullaa Guddaa Caaffata Qulqullaa’oo walitti qabu; yaad-rimeewwan ofii isaanii mirkaneessuufis akka ragaa ta’utti isaanitti naannoo isaanii tuulu. Kun waggoota shantaman darban keessatti yeroo irra deddeebi’amee raawwatameera. Caaffanni Qulqullaa’oon Dubbiin Waaqayyoo ta’ee kabajamuu kan qabu ta’us, hojii irra oolmaan isaa, yoo hojii irra oolmaan akkanaa kun utubaa tokko bu’uura Waaqayyoo waggoota shantaman kana deggere ture irraa sochoosuu danda’e, dogoggora guddaadha. Inni hojii irra oolmaa akkanaa godhu, agarsiisa dinqisiisaa Hafuura Qulqulluu isa ergaawwan darban saba Waaqayyoo bira ga’anitti humnaa fi jabaatinaa kenne hin beeku.”

“Ragaan G’n dhiheessi inni fidu amanamaa miti. Yoo fudhataman, isaan amantii saba Waaqayyoo dhugaa isa nu waan taanee nu godhe irratti qaban ni balleessu.

“Mata-dureen kan dhimmicha irratti murtaa’oo ta’uu qabna; sababiin isaas qodobbiiwwan inni Caaffata Qulqullaa’oodhaan mirkaneessuuf yaalu, sirrii miti. Isaan kun muuxannoo darbe kan saba Waaqayyoo dogoggora akka ture hin mirkaneessan. Nuti dhugaa qabna turre; ergamoota Waaqayyootiin qajeelfamne turre. Dhiheessi gaaffii mana qulqullummaa hafuura qajeelfama Hafuura Qulqulluutiin kenname ture. Namni hundinuu waa’ee amaloota amantii keenya keessatti isa keessatti qooda hin fudhanne ilaalchisee callisuu qabaachuun waan sirrii ta’eedha. Waaqayyoo ofii Isaa wajjin gonkumaa wal hin faallessu. Yoo waan dhugaa hin ta’in irratti akka dhugaa ba’uuf dirqisiifaman, ragaan Caaffata Qulqullaa’oo dogoggoraan hojii irra oola. Inni tokkoo fi ammas inni biraan ni ka’u; isaanis ifa guddaa fakkaatu fidanii, dubbii isaanii ni dhiyeessu. Garuu nu daangaa durii irra ni dhaabanna. [1 Yohannis 1:1–10 quoted.]

“Ani akka jedhu nan ajajameera: yeroo kanaaf akka mijatutti dubbii kana fayyadamuu dandeenya; yeroo cubbuun maqaa ishee sirriitiin waamamtu amma ga’eeraatii. Namoota hin geeddaramne, warra ulfina ofii isaanii barbaadan, hojii keenya keessatti gufachiifamna. Isaan yaad-rimeewwan haaraa madda isaanii ta’anii yaadaman barbaadu; isaanis yaad-rimeewwan sana dhugaa ta’uu isaanii dubbachaa dhiheessu. Garuu yoo yaad-rimeewwan kun fudhataman, dhugaa waggoota shantama darbaniif Waaqayyoo saba Isaaaf kenna ture, Hafuura Qulqulluutiin mul’achuu isaatiin jabeessee mirkaneessaa ture, ganuutti ni geessu.” Selected Messages, book 1, 161.